

„Ако речи нису утемељене, ни дела нису остварива“.
(Конфучије)

СЕЦЕСИЈА А НЕ НЕЗАВИСНОСТ

Да ли је Косово прогласило независност? Није, без обзира шта тамошњи албански властодршци, и њихови евроатлантски заштитници тврде! Реч независност „намагнетисана“ је позитивно. За њу се бори она нација чија су права стварно ускраћена, било тако што су крајеви у којима представља „аутохтоно становништво“, освојени од моћнијег суседа, односно неке „империје“; или, зато што су, када се ради о ваневропским просторима, њихове земље постале колонијални посед „цивилизаних“ европских грабљиваца.

Стога, многи људи ван нашег поднебља, када са дистанце посматрају догађања у свету (обично „крајичком ока“, без много удубљивања), кад чују да се неки тзв. Косовари боре за независност, осете према њима симпатију чак иако нису од раније антисрпски испрограмирани „CNN зависници“. Реч независност погодно је оружје и у рукама домаћих албанских лобиста, сакривених иза неких невладиних организација, медија и партија. Напросто, ако смо се током устанака борили против Османлија како бисмо стекли независност, ако смо током светских ратова гинули да бисмо је сачували – зашто „јадни“ косовско-метохијски Албанци на њу немају право?

Наш одговор је јасан – немају право јер отимају туђе! Јер су се населили на земљи која је представљала средишњи део државе Немањића, и са које су систематски протерали многе Србе чији су преци ту живели скоро хиљаду година! Међутим, тај одговор не прати и одговарајући „политички језик“, иначе би говорили: „Вођство косовских Албанаца је прогласило сецесију“, „САД се залажу за сецесију Косова“. Сецесија, како ју је дефинисао Милан Вујаклија, значи: „одвајање, политичко отцепљење, отпадништво“. Значи, има два „слоја“ – неутралан и негативан, а нема ни говора о њеном позитивном значењу. Тако је и у другим језицима. Но, нешто је много битније – реч сецесија има негативан набој! Ствари исто тако стоје и са сепаратизмом, који је суштински синоним за сецесионизам.

У сваком случају, згодно звучи кад кажемо: „Ахтисаријев план подразумева надгледану сецесију“. Прво, тиме смо рекли да косовско-метохијски Албанци нису сами организовали оно што је довело до покушаја сецесије. „Надгледана сецесија“ подразумева да је „неко“ надзирао и усмеравао сецесионистичка настојања (а ту спада оружана борба против власти међународно признате државе, тероризам, погроми, киднаповања, отимање имовине) и да је надгледао завршне сепаратистичке „радове“ – прокламовање сецесије. Друго, подвукли смо марионетски карактер тзв. државне творевине коју неке силе покушавају да створе. Напросто, ако тзв. надгледана независност може да подразумева спремност неких развијенијих земаља, да новом члану „међународне заједнице“ помогну да стане на своје ноге – надгледана сецесија то свакако не значи. Јасно је да је ментор „дошао по своје“, да пошто је отпадништво дало плодове – намерава да управља створеним ентитетом и извуче уложено, уз екстра профит!

МОЋ ЈЕЗИКА

Језик битно утиче на то како сагледавамо свет, како тумачимо догађаје, какве емоције они побуђују, и како се, на крају крајева, понашамо. То одлично знају сви они који владају масама, било да се ради о демагозима у демократском систему, или тоталитарним идеолозима разних боја. Стога је дефинисање сврсисходних термина, њихово усвајање од стране присталица и потом „пуштање“ у масовни „оптицај“ – важно средство владања или остваривања неког циља. Није битно, са становишта делотворности, да ли је терминологија у корелацији са стварношћу. Уосталом, полуистине и неистине су још убојитије, још погодније за усмеравање маса у жељеном правцу. Лаж је „пластичнија“ од истине, ништа је не спутава и ограничава, па може тако да буде обрађена, да делује „заокружено“ и заводљиво. Спрам лажи, истина лако испадне „мусави патуљак“.

Српски политичари углавном нису вични систематској „језичкој борби“. То не значи да немамо веште демагоге, али значи да они ретко када свој „таленат“, макар унутар сопствене странке, поставе на „системске основе“. Тим пре, то се не дешава када се ради о „националним циљевима“, о деловању државних институција, политичких фактора, или „друштва“ самог по себи. Уосталом, новинари, и сви они који се појављују у медијима, када и раде у прилог онога што је дефинисано као национални интерес (а и тога код нас нема много), немају одговарајућу „терминолошку“ потпору.

Ту потпору треба да понуде политичари, поготово они који усмеравају курс „националног брода“. Требало би да се постарају да она буде широко прихваћена. Наравно, све то мора да се ради како доликује земљи са демократским уређењем. Но, имамо примере држава којима морамо да признамо већу демократску традицију од наше. Тако, поучена негативним искуством са Вијетнамским ратом, америчка администрација и војни естаблишмент, итекако налазе погодан модел сарадње са релевантним медијима како би у критичном моменту подупрли националне спољнополитичке тежње. То је био случај и са Британцима, током Фолкландског рата, а да и не говоримо о нашим комшијама, Хрватима, током недавних ратова, јер, свакако њихова демократска традиција није на завидном нивоу, а тадашња власт и државни механизми, у многоме су били, и то не прикривено, ауторитарни.

Међутим, оно што је важно то је да када држава зна шта хоће, и енергично, целовито ради у прилог тога, одговарајући „језички апарат“ постане уобичајен у медијском и свакодневном говору. Штавише, он це спонтано развија у духу јасних националних стремљења. Када је тако, национална опредељења постану нешто општеприхваћено, нешто што се само по себи разуме. Јасни термини не само што учврсте уверења, већ спречавају да полако изгледе. Погледајте наше комшије са којима смо недавно имали „несугласице“ – њихова јавност нема никакву дилему у вези са „истинитошћу“ њихове верзије догађаја. Тако ће бити и за 100 година!

Неко ће рећи: „Е није све то тако! Политички језик је прљав, и не треба нам.“ Цитираће речи Џорџа Орвела: „Политички језик ... постоји ради тога да би се лаж учинила сличном истини, а убиство благородним делом“. Но, треба се сетити латинске изреке: „Злоупотреба не укида употребу“. Свакако би било добро да светом завлада љубав и

мир, да оружане снаге оду у историју, а људи постану хуманији. Али сада не причамо о бајкама. Свет је такав какав је, а ми треба да му се прилагодимо само онолико колико је нужно да би се успешно борили за своје интересе нарочити када је истина на нашој страни. И само треба да нађемо начин да се она гласно и јасно чује, и да звучи убедљиво!

Међутим, што се негације „политичког језика“ тиче, нешто је ипак тачно. Он нам, у „кодификованом“ и бритком виду, свакако не треба за међупартијско разрачунавање. Причамо о „националном политичком језику“, о правилној употреби термина у заштити националних интереса – једино то нам треба. А за оне који имају дилему да ли национални интереси у постмодерном свету уопште постоје, ево једне препоруке – нек погледају како се понашају земље које су много напредније од наше, па нека просуде! Уз то, није лоше да се сете да су, према најосновнијој дефиницији, елементи државе: власт, територија и становништво! Отуда, необично би било, уз право на све могуће постмодерне нијансе, да се као национални интерес не схвати – заштита територијалног интегритета!

„КУКАВИЧИЈА ЈАЈА“

Док ми о много чему битном, па и о језику, не мислимо – наши непријатељи мисле и раде! Дobar пример су хрватски сепаратисти у доба Краљевине СХС, односно Југославије. Не само да је вођство Хрватске сељачке странке промишљено и доследно употребљавало термине срачунате на подривање државног јединства и генерисање код Хрвата негативних емоција у односу на Југославију и Србе него је отишло и корак даље. Прецизно формулисани изрази, у виду обавезујуће инструкције упућени су свим локалним одборима! Слично су, само са државног нивоа, поступале и усташе. Наравно, много мање умећа је потребно за деловање тог типа са позиција власти. Но, Срби га углавном немају ни толико.

Сетите се само колико су „наши“ политичари почетком 80-их година, говорили о „албанском иредентизму“. Ево дефиниције иредентизма према једном, за нашу тему, релевантном британском речнику (Cassell Dictionary of Modern Politics), то је – „Политика заснована на убеђењу да одређена земља има историјско право на суверенитет над неком облашћу, која се не налази у оквирима њених постојећих граница“.

Шта се нас тиче каква су убеђења оних који покушавају да узму нешто наше? Што бисмо ми покушавали да их разумемо? За нас је битно да хоће да отму нешто што нама припада и на то треба стављати акценат. Неко ће рећи: „Па тадашњи комунистички политичари и нису марили за судбину Косова“. И то стоји за неке од њих, мада сигурно не за све. Поготово не важи за многе обичне чланове партије и функционере средњег и нижег ранга. А скоро сви они су у глас говорили о „иредентизму“. Стога, пре се радило о непромишљености него злонамерности и то наравно оних који су „трошили лажан новац“, а не оних који су га „пустили у оптицај“.

Израз „иредентизам“ у вези са косовским питањем, на једној конференцији за штампу, после немира 1981. године, употребио је Стане Доланц. На питање једног страног

новинара, шта под тим изразом подразумева, он му је набусито рекао да узме речник и погледа његово значење ако му оно није јасно“. Ако је Доланц заиста знао „у ком грму лежи зец“, онда је плански радио на томе да нам подметне штетан термин. У томе је, нажалост, привремено и успео. Упорно смо говорили о „великоалбанском иредентизму“, и „антиреволуцији“ – и тако у добром делу западне јавности стварали симпатије према албанским сепаратистима. Кад су већ, наводно, антикомунисти, и „борци за слободу“ – мора да су фини момци. А оно, скоро, све сами маоисти, стаљинисти и терористи. У новије време допуњени и исламским екстремистима!

Подметнут нам је и израз – „Велика Србија“. Сквала га је аустроугарска пропагандна „машинерија“ са циљем да се Србији припишу експанзионистичке склоности. У стварности, Србија није ништа друго желела него ослобођење српских земаља. А и уједињена са њима – свакако не би била велика! Стога, не треба да говоримо о тзв. Великој Србији, већ о „српским земљама“, односно, легитимној тежњи да једног дана дође до уједињења (бар) преосталих српских земаља: Србије (целе), Црне Горе и Српске. Још нешто, појам „српске земље“ – истиче полицентричан карактер српства! И требало би да отклони помисао на србијанску хегемонију!

Ипак, не треба за све кривити друге. И данас, и то од стране руководства оног дела нашег народа који је национално освешћенији од нас у Србији, прави се велика термилошка грешка. У Републици Српској непрекидно говоре о државним органима у вези са институцијама у Сарајеву, а српске називају ентитетским. Међутим, требало би термин „државни“ истрајно употребљавати у вези са српским ентитетом, а сарајевске органе називати заједничким! Зашто не подвлачити државни карактер Републике Српске?

Слично ствари стоје и са Косовом и Метохијом. До Другог светског рата, обично је тај део наше земље називан – Стара Србија! Зашто смо тај назив занемарили? Зашто га не употребљавамо упоредно са Косово и Метохија? Нема више комунистичке власти која би га забрањивала, односно наметала некакве рогобатне скраћенице типа КОСМЕТ.

ОД ТЗВ. КРАЈНЕ ДО (ХУМАНИТАРНЕ) ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Знали су шта хоће и радили у прилог тога и мондијалистички противници Срба током „ратова за југословенско наслеђе“. У складу са тиме су наметнули и одговарајући језик. Довољно је пажљиво погледати емисије CNN-а, BBC-а и других сличних „реномираних“ медија – да би се извукли закључци о томе колико је шаблонизован језик којим се говори о Србима и збивањима на простору бивше СФРЈ. Примећује се још нешто – просто је невероватно колико тога може да се каже са тако мало речи! А на својој „кожи“ и даље осећамо колико је снажно убеђење створено њиховим бесомучним понављањем које личи на хипнотичко изговарање мантре.

Мало спонтано, а мало уз помоћ домаћих симпатизера део таквог „језичког фонда“ прелио се и у наше медије и део јавности. Но, и локални антисрпски кругови су се показали као инвентивни, па су допунили „асортиман“ у духу језика и познавања менталитета. Колико пута смо током ратова чули, па и сада чујемо: „снаге босанских

Пише: Драгомир Анђелковић
понедељак, 14 јул 2008 18:48

Срба“, уместо „Војска Републике Српске“, „вођа босанских Срба“ а не „председник Р. Српске“, „српске паравојне снаге“ место „припадници Територијалне одбране“ или „српски добровољци“

С друге стране, говори се о „Хрватској војсци“ или „Армији БиХ“ – док су прву чиниле „сецесионистичке побуњеничке снаге“, а другу, у време када је БиХ постала и међународно призната, припадници само једне верске и етничке заједнице, а не сва три конститутивна народа. Говорило се, и то смо здружено прихватили, па је тако и остало – избеглице. А ти несрећни људи су – прогнаници! Не би они избегли да их неко није прогањао. Неки медији, као што је Б 92 по правилу су користили изразе неповољне за Србе, а погодне за њихове непријатеље – без обзира шта је било ближе истини (сада не говорим о деловању у прилог националних интереса, већ о елементарној објективности).

Сетите се да су редовно уз Република Српска Крајна наводили и „такозвана“, док Хрватска, која се на противустанак начин оцепила од СФРЈ, наводно није била таква држава (чак и док није постала члан УН)! И данас, у истом духу, само што не чујемо да се 1999. године десила „хуманитарна интервенција“. Но, зато се неизоставно на том радију и тој ТВ станици каже „НАТО интервенција или неутрално бомбардовање“. Додуше, и „јавни медијски сервис“ већ годинама се устручава да ствари назове правим именом – агресијом! Узгред, као што се „устручава“, противно постојећем законским одредбама да превасходно користи национално писмо – ћирилицу!

Но, да не кривим само медије. За много тога је одговорна и наша научна и културна елита. И то како сада, тако и пре доласка комуниста на власт. Иначе, да је она имала јасан, непоколебљив, националан став, вероватно би наша судбина била мање тужна а језик национално одговорнији. Међутим, наша елита се, по правилу, трудила да буде усиљено одмерена, ненападна, космополитска. Ево тек неколико примера. Нема никакве сумње да је средњовековна босанска држава имала српски карактер (бар њено историјско језгро). О томе сведоче бројни страни и домаћи извори укључујући и повеље босанских владара. Опет, ми увек пропуштамо да нагласимо да често кажемо „српска средњовековна држава Босна“. С друге стране, Хрвати упорно својатају оно што никада није било њихово. А чак и у српски историјски атлас Станоја Станојевића из времена пре Другог светског рата ушле су неке измишљене хрватске карте. Са њима смо прихватили и неке хрватске национал-романтичарске називе који опстају до данас. Кажемо Панонска Хрватска за Славонију, а истина је да је постојала само једна средњовековна хрватска држава (она која се сада тенденциозно назива, ради контраста, Далматинска Хрватска). У вези са Славонијом, из периода пре него што су је на кратко освојили хрватски владари, нема никаквих извора који би посведочили да је она била хрватска држава!

* * *

Ако су нам израз иредентизам и „наметнути“ разни, суштински, антисрпски кругови у партијским и државним структурама некадашње СФРЈ, данас то са независношћу није случај. Тај израз у контексту дешавања са нашом покрајином, вероватно су нам други „понудили“, али ми смо га сами свесрдно усвојили. И ту реч олако употребљавамо и онда

Пише: Драгомир Анђелковић
понедељак, 14 јул 2008 18:48

када се „боримо“ против сецесије. Тако је било и са ОБК, чије припаднике, ако баш хоћемо да будемо фини – можемо да називамо сецесионистичким побуњеницима, а не морамо да их именујемо бојовницима или терористима. Мада, сигурно су то пре они него многи устаници у Авганистану или Ираку, за које су Американци глобално, без икаквих нијанси, наметнули израз терористи – и онда када нападају искључиво војне и полиције снаге на територији своје земље.

Ако поједини новинари из незнања, или по налогу оних који контролишу медије за које раде, говоре „Ослободилачка војска Косова“, ако поједини политичари из користољубља или накарадних убеђења раде то исто – политичари, новинари и сви ми којима је стало до елементарних националних интереса, који имамо поштовања према земљи у којој живимо, то не бисмо смели да радимо. Штавише, било би добро да се трудимо да не говоримо ни о независности Косова. А требало би, бар када смо свесни значаја језика, да континуирано водимо рачуна шта говоримо и тако освешћујемо наше сународнике.

То вероватно неће изменити богзна шта, али крајње је време да почнемо да све што има и малу политичку димензију, посматрамо кроз призму сопствених националних интереса. Ако будемо настојали да то радимо на разним пољима, не само што ћемо убудуће сами себи мање (нехотично) правити штету, већ ће то теже моћи намерно да раде и они који нам желе зло! А можда и допринесемо да наши водећи политичари, они који дефинишу државну политику, у пуном обиму схвате значај „политичког језика“ и потруде се да он, у пракси, што ефикасније послужи корисним „делима“ за наш народ! Да питање „националног политичког језика“ – добије системску основу!

На крају, с обзиром како се олако односимо према језику, чини ми се да треба експлицитно рећи: Конфучије је био у праву! Питање исправне употребе језика – у директној је вези са могућношћу остварења сопствених политичких циљева!